

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΑΣΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΑΣΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΗΡΑΣ**

Ταχ. Δ/ση: Τέρμα Αλκμάνος
Ταχ. Κώδικας: 115 28, Ιλίσια
Πληροφορίες: Ν. Μπόκαρης
Τηλέφωνο: 2131512281
E-mail: diaxeirisdason@prv.ypeka.gr

ΠΡΟΣ:

Υ.Π.ΕΝ.
Γραφείο Νομικών και Κοινοβουλευτικών
Θεμάτων

ΘΕΜΑ: Απάντηση στην υπ' αριθμ. 6959/25-08-2022 Ερώτηση της Βουλής των Ελλήνων.

ΣΧΕΤ.: α) Η με αριθμ.: 6959/25-08-2022 Ερώτηση της βουλευτού κ. Αδαμοπούλου Αγγελική, με θέμα «Συνεχόμενες δολοφονίες Αρκούδων σε προστατευόμενη περιοχή Natura».

β) Η υπ. αριθμ. 104180/433/5-2-2014 Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κлиматικής Αλλαγής και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Λήψη μέτρων για τη διαχείριση περιστατικών προσέγγισης – αλληλεπίδρασης Αρκούδας (*Ursus arctos*) σε κατοικημένες περιοχές» (ΦΕΚ Β' /272).

γ) Η με Α.Π. ΥΠΕΝ/ΔΔΔ/64917/2073/23.06.2022 Απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Συγκρότηση της Κεντρικής Επιστημονικής Επιτροπής για τη λήψη μέτρων διαχείρισης για την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιστατικών προσέγγισης Αρκούδας (*Ursus arctos*), αλλά και άλλων ειδών άγριας πανίδας σε κατοικημένες περιοχές (ΑΔΑ: ΨΕΨΧ4653Π8-0ΩΗ).

Επί της ανωτέρω (α) σχετικής με Α.Π.: 6959/25-08-2022, ερώτησης της βουλευτού κ. Αγγελικής Αδαμοπούλου με θέμα «Συνεχόμενες δολοφονίες Αρκούδων σε προστατευόμενη περιοχή Natura» θέτουμε υπόψη σας τα εξής:

Οι αλληλεπιδράσεις/συγκρούσεις μεταξύ των πληθυσμών αρκούδας και ανθρώπου αποτελούν γεγονός σε όλο το εύρος εξάπλωσης του είδους σε οποιαδήποτε χώρα και ήπειρο επιβιώνει. Το γεγονός αυτό είναι αποτέλεσμα της συνεχούς αύξησης και επέκτασης των δραστηριοτήτων του ανθρώπου και σαν αποτέλεσμα αυξάνονται οι συγκρούσεις ανάμεσα στην άγρια πανίδα και τον άνθρωπο. Ειδικότερα σε ότι αφορά στην Αρκούδα είναι γνωστά και συχνά τα προβλήματα που παρατηρούνται σε βασικούς τομείς του πρωτογενή τομέα τα οποία αφορούν :

- Στην κτηνοτροφία: Η θήρευση ζωικού κεφαλαίου αποτελεί ιδιαίτερα διαδεδομένη μορφή σύγκρουσης. Έχουν καταγραφεί ζημιές σε πολλά είδη όπως βοοειδή, άλογα, αιγοπρόβατα.
- Στη μελισσοκομία: Οι ζημιές που προκαλούν αρκούδες σε μελίσσια είναι συχνό φαινόμενο και οι επιπτώσεις τους χαρακτηρίζονται ως σημαντικές για την οικονομία των τοπικών κοινωνιών.
- Στις Καλλιέργειες: Οι ζημιές που προκαλεί η αρκούδα σε οπωρώνες και καλλιέργειες είναι επίσης διαδεδομένες, αλλά όχι εξίσου καλά καταγεγραμμένες όσο αυτές στην κτηνοτροφία και την μελισσοκομία.
- Στα θηραματικά είδη: Η θήρευση από αρκούδες άγριων οπληφόρων αποτελεί ακόμη ένα πεδίο σύγκρουσης του είδους με τον άνθρωπο.
- Άμεση αλληλεπίδραση αρκούδας-ανθρώπου: Οι επιθέσεις αρκούδας σε ανθρώπους αποτελούν εξαιρετικά σπάνιο φαινόμενο στην Ευρώπη, αλλά περιστασιακά αναφέρονται κάποιες περιπτώσεις ειδικά στη Σκανδιναβία.

Στην Ελλάδα, η προσέγγιση αρκούδων σε οικισμούς ή /και κατοικημένες ζώνες παρατηρείται σε μεγαλύτερη συχνότητα τα τελευταία χρόνια και σε περισσότερες περιοχές της Χώρας. Μια συγκριτική ανάλυση αυτής της κινητικότητας μας έδωσε τη δυνατότητα να κατανοήσουμε και να διακρίνουμε τα κοινά χαρακτηριστικά αναφορικά με το χρόνο και τους λόγους που ένα μεγάλο θηλαστικό αλληλεπιδρά και προσεγγίζει τον άνθρωπο.

Επισημαίνουμε:

1. **Την σαφή εποχικότητα και επαναληπτικότητα** (κυρίως κατά τους θερινούς μήνες οπότε και συμπίπτει αφενός η ωρίμανση πολλών ειδών οπωροφόρων που βρίσκονται κοντά ή μέσα σε οικισμούς και αφετέρου η αύξηση του αριθμού των κατοίκων που κινούνται στην υπαίθρο χώρα).
2. **Το τροφικό κίνητρο** για την αρκούδα που είναι επίσης σαφές με συγκεντρωμένα και εύκολα προσβάσιμα τροφικά διαθέσιμα (π.χ. οπωροφόρα, μελίσσια, κηπευτικά, καλλιέργειες δημητριακών αλλά και οικιακά απορρίμματα σε παράνομες χωματερές και κάδους) γύρω ή μέσα στους οικισμούς.
3. **Την άμεση γειτνίαση του οικισμού με τους ευρύτερους δασικούς βιοτόπους** οι οποίοι όσο ερημώνουν και εγκαταλείπεται η χρήση τους από τους κατοίκους, τόσο πιο κοντινή και συνεχής γίνεται.

4. Τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των Αρκούδων που συνδέονται με το φύλο και την ηλικιακή κλάση των ζώων: όπως λ.χ. εποχική «εγκατάσταση» πολύ κοντά σε οικισμό κάποιων θηλυκών ατόμων με τα νεογνά τους, σε αναζήτηση καταφυγίου και «ασφάλειας» κοντά στον άνθρωπο προκειμένου να αποφύγουν τα μεγάλα αρσενικά που συνήθως θηρεύουν τα μικρά (για επίσπευση νέας αναπαραγωγικής διαθεσιμότητας των θηλυκών-ο κανιβαλισμός είναι σύνηθες φαινόμενο στις αρκούδες) και έχει και την βιολογική εξήγηση της εύκολης τροφής από ανώριμα αρσενικά που είτε έχουν ίσως λάβει την σχετική «εκπαίδευση» από την μητέρα τους, είτε αποφεύγουν τη δασογενή ζώνη εκτοπισμένα από τα μεγάλα αρσενικά.

Συμπληρωματικά των ανωτέρω σημειώνεται ότι πολλές φορές δημιουργείται εξοικείωση κάποιων ατόμων αρκούδας με τον άνθρωπο, διότι η αρκούδα είναι ένα ιδιαίτερα έξυπνο ζώο και η συμπεριφορά της χαρακτηρίζεται από μια διαδικασία συνεχούς εκμάθησης. Εάν κατά τη διαδικασία αυτή έρθει σε συχνή επαφή με ανθρώπους (λάβει τροφή κλπ) χωρίς αρνητικές επιπτώσεις μπορεί να μάθει ότι ο άνθρωπος δεν αποτελεί κίνδυνο για αυτήν.

Σχετικά με την προστασία του είδους :

Η αρκούδα (*Ursus arctos*) περιλαμβάνεται στο παράρτημα IV «ΖΩΙΚΑ ΚΑΙ ΦΥΤΙΚΑ ΕΙΔΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΑΥΣΤΗΡΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ» της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 «για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας». Στο Παράρτημα II «Είδη πανίδας υπό αυστηρή προστασία» της Σύμβασης για την διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος στη Ευρώπη και στο Αναθεωρημένο Παράρτημα I αυτής {Resolution 6 (1998) of the Bern Convention listing the species requiring specific habitat conservation measures (year of revision 2011)}. Στο παράρτημα II της Σύμβασης CITES. Στο παράρτημα Β του ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) αριθ. 1320/2014 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 1ης Δεκεμβρίου 2014 και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 338/97 του Συμβουλίου, για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους. Κατατάσσεται δε στην κατηγορία «ΣΧΕΔΟΝ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΑ» (Near Threatened) σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τον κατάλογο ερυθρών δεδομένων απειλούμενων ειδών της Διεθνούς Ένωσης Προστασίας της Φύσης (IUCN).

Πλαίσιο διαχείρισης περιστατικών αλληλεπίδρασης αρκούδων σε κατοικημένες περιοχές:

Το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας μέσω των αρμοδίων Υπηρεσιών του έχει δημιουργήσει το πλαίσιο για τη διαχείριση των περιστατικών προσέγγισης – αλληλεπίδρασης Αρκούδας (*Ursus arctos*) σε κατοικημένες περιοχές». Έχει συνεργαστεί με τις θεματικές περιβαλλοντικές οργανώσεις (Καλλιστώ και Αρκτούρο) και έχει εκδώσει την Κοινή Υπουργική Απόφαση αριθμ. 104180/433/5.2.2014, των Υπουργών Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων – Περιβάλλοντος, Ενέργειας & Κλιματικής Αλλαγής (ΦΕΚ 272 Β').

Με την Κ.Υ.Α αυτή καθορίζονται οι απαραίτητες διοικητικές διαδικασίες και κανόνες με βάση τους οποίους οι αρμόδιες αρχές **αξιολογούν την κατάσταση, λαμβάνουν αποφάσεις και υλοποιούν τα προτεινόμενα μέτρα** και τις επιβαλλόμενες ενέργειες για **την ασφαλή και αποτελεσματική αντιμετώπιση περιστατικών προσέγγισης – αλληλεπίδρασης ατόμων αρκούδας και ανθρώπων. Στην ΚΥΑ προβλέπονται τα όργανα λήψης αποφάσεων σε Τοπικό και Κεντρικό επίπεδο και οι Ομάδες Άμεσης Επέμβασης** για τη διαχείριση των περιστατικών στο πεδίο. Επίσης η ΚΥΑ προβλέπει τη συνεχή συνεργασία μεταξύ των Δημοσίων Υπηρεσιών που εμπλέκονται στα περιστατικά διαχείρισης και των Περιβαλλοντικών Οργανώσεων, ώστε να υπάρχει άμεση κινητοποίηση, συντονισμός και αξιοποίηση όλου του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού και των μέσων που διατίθενται για την αντιμετώπιση αυτών των περιστατικών.

Είναι πολύ σημαντική η συγκρότηση και λειτουργία **Ομάδας Άμεσης Επέμβασης (Ο.Α.Ε.)** σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, η οποία έχει την ευθύνη για την εκτέλεση των μέτρων που έχουν αποφασιστεί από την Κεντρική Επιστημονική ή την Περιφερειακή Συντονιστική Επιτροπή για τη διαχείριση του εκάστοτε περιστατικού και υπάρχει λεπτομερής αναφορά για τα μέτρα εκδίωξης ή απώθησης και την εφαρμογή τους.

Για την πλήρη επιστημονική και επιχειρησιακή υποστήριξη των διαδικασιών στα πλαίσια της ίδιας ΚΥΑ έχει συγκροτηθεί Κεντρική Επιστημονική Επιτροπή και έχει επικαιροποιηθεί πρόσφατα η σύστασή της με την Α.Π. ΥΠΕΝ/ΑΔΔ/64906/2072/23.06.2022 Απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας, κ. Γ. Αμυρά (ΑΔΑ: ΨΕΨΧ4653Π8-0ΩΗ) με έργο:

- Την επιστημονική αξιολόγηση των περιστατικών αλληλεπίδρασης αρκούδων σε κατοικημένες περιοχές και η γνωμοδότηση για τον καθορισμό των διαδικασιών, των μέσων και των μεθόδων απώθησης.
- Τον καθορισμό ειδικών πρωτοκόλλων χειρισμού περιστατικών προσέγγισης Αρκούδων σε κατοικημένες περιοχές στη χώρα μας με βάση τις διεθνώς ακολουθούμενες πρακτικές.
- Την γνωμοδότηση προς την αρμόδια Γενική Γραμματεία Δασών του ΥΠΕΝ/ Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π για τη λήψη αποφάσεων αναφορικά με τον τρόπο ειδικής κινητοποίησης, τη μεθοδολογία και τα απαραίτητα μέσα για την διαχείριση ακραίων μη συνηθισμένων περιστατικών και προβληματικών (επικίνδυνων) ατόμων αρκούδας.
- Την παροχή οδηγιών και ο συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων, των Συντονιστικών Επιτροπών Διαχείρισης Κρίσεων, σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας και των Ομάδων Άμεσης Επέμβασης (Ο.Α.Ε) που προβλέπονται στην ΚΥΑ 104180/433/5-2-2014 (ΦΕΚ 272/Β), ώστε να υπάρχει αποτελεσματική και ασφαλής ολοκλήρωση του εκάστοτε σχεδιασμού.
- Την γνωμοδότηση προς τη Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π για τα τεχνικά και λοιπά χαρακτηριστικά αναισθητικών και λοιπών όπλων και εφοδίων καθώς και ειδικού τύπου βολίδων θορύβου, λάμψης και συριγμού για την απώθηση ζώων από κατοικημένες περιοχές.

- Η γνωμοδότηση της για οποιοδήποτε θέμα της τεθεί από τη Γενική Διεύθυνση Δασών και Δ.Π αναφορικά με το ζήτημα της αλληλεπίδρασης αρκούδων σε κατοικημένες περιοχές, αλλά και άλλων ειδών άγριας πανίδας, καθώς και για τους τρόπους αποτελεσματικής διαχείρισης των περιστατικών αυτών στο πεδίο.

Περιστατικά θανάτωσης αρκούδων:

Παρά τα ανωτέρω θεσμικά εργαλεία για τη διαχείριση του είδους σημειώνονται περιστατικά παράνομης θανάτωσης αρκούδων, κυρίως σε απομακρυσμένες περιοχές στις οποίες η δυνατότητα άμεσου ελέγχου, εντοπισμού και σύλληψης των δραστών περιορίζεται.

Ειδικότερα με τις ενέργειες της αρμόδιας Δασικής Αρχής, που ακολούθησαν μετά τον εντοπισμό των περιστατικών θανάτωσης των τριών αρκούδων που αναφέρονται στην (α') σχετική ερώτηση της Βουλής, θέτουμε υπόψη σας ότι η Δ/νση Δασών Φλώρινας διέταξε προκαταρκτική εξέταση **για διερεύνηση διάπραξης κακουργήματος θανάτωσης ζώων (αρκούδας), έπειτα από τη διαταγή της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Φλώρινας.**

Αναλυτικότερα οι ενέργειες στις οποίες έγιναν ήταν οι εξής:

- Ειδοποιήθηκε η αναπληρώτρια Προϊσταμένη της Δ/νσης Δασών από τον Αρκτούρο.
- Και στις 3 περιπτώσεις που αναφέρθηκαν ακολουθήθηκαν οι προβλεπόμενες στην ΚΥΑ διαδικασίες και μετέβηκε στο σημείο εντοπισμού τους (μετά από εντολή της Προϊσταμένης της Δ/νσης), η Ομάδα Άμεσης Επέμβασης που έχει συγκροτηθεί στη Δ/νση Δασών Φλώρινας, καθώς και κλιμάκιο του Αρκτούρου και του Δήμου Αμυνταίου.
- Συντάχθηκε νεκροτομική εκτίμηση από κτηνίατρο για το κάθε περιστατικό.

Τα περιστατικά:

1ο περιστατικό: Στις 21/06/2022 βρέθηκε νεκρή αρκούδα σε προχωρημένη σήψη εντός της κοίτης ποταμού στην περιοχή Τ.Κ. Αγραπιδιάς.

2ο περιστατικό: Στις 11/08/2022, βρέθηκε νεκρή αρκούδα στην περιοχή Τ.Κ. Αγραπιδιάς .

3ο περιστατικό: Στις 12/08/2022, στην περιοχή της Τ.Κ. Σκλήθρου βρέθηκε νεκρή αρκούδα εντός του ρέματος σε προχωρημένη σήψη.

Η Δ/νση Δασών Φλώρινας με το αριθ.93209/17/08-2022 έγγραφο της ζήτησε και έλαβε από τον Αρκτούρο στα πλαίσια της **αριθ. Α22/549/2022 εντολής της Εισαγγελίας Πρωτοδικών Φλώρινας** τα σχετικά πρωτόκολλα νεκροψιών της κτηνιάτρου που διενέργησε τη νεκροψία, προκειμένου να τα συμπεριλάβει στο φάκελο της προκαταρκτικής εξέτασης.

Τέλος είμαστε στην διάθεση σας για κάθε περαιτέρω πληροφορία ή διευκρίνιση απαιτηθεί.

Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΔΡΟΥΓΑΣ

Εσωτερική Διανομή:

Γραφείο Αναπληρωτή Προϊσταμένου Γενικής Διεύθυνσης Δασών και Δ.Π.